

המוסד לביטוח לאומי

מינהל המחקר והתכנון

הפעלת חוק ביטוח סיעוד:

סיכום נתונים

מאפריל 1991 עד דצמבר 1991

סקר מס' 99

ה מ ו ס ד ל ב י ט ו ח ל א ו מ י
מינהל המחקר והתכנון

הפעלת חוק בליטוח סיעוד:

סיכום נתונים מאפריל 1991 עד דצמבר 1991

אלן זיפקין
שרית בייץ-מוראי

ירושלים, אלול התשנ"ב, ספטמבר 1992

ה ק ד מ ה

כבכל שנה, הוכן דו"ח מסכם על הפעלת חוק ביטוח סיעוד בשנת 1991. הנתונים מתייחסים הפעם לשנה מקוצרת (אפריל-דצמבר 1991), בשל המעבר לשנת תקציב קלנדרית.

כמו בדו"חות הקודמים, הנתונים מתארים את מגוון הפעילויות של ענף סיעוד ושל הוועדות המקומיות השותפות להפעלת החוק, את איפיוני זכאי החוק, תכניות הטיפול והיקף הכיסוי בקרב אוכלוסית הקשישים.

הדו"ח הוכן על ידי מר אלן זיפקין, רפרנט לסיעוד, וגב' שרית בייץ-מוראי, מרכזת המחקרים בסיעוד, ועל כן נתונה להם תודתי.

תודה מיוחדת לאורלי אבוטבול על המאמץ המיוחד שהשקיעה בהדפסת דו"ח זה ולמר יעקב טל על עיבוד הנתונים האוטומטיים.

שלמה כהן
מ"מ סמנכ"ל מחקר ותכנון

תוכן העניינים

עמוד

	הקדמה
1	ממצאים עיקריים
	קביעת הזכאות
3	תביעות, החלטות ורמת זכאות
8	הערכת תלות ומרכיביה
10	התפלגות ציוני הערכת תלות
	החלטות הוועדות המקומיות
12	קביעת סוג הגמלה
13	תוכניות טיפול ועלותן
16	ספקי שירותים
17	סוג ספקים לפי סניפים
20	מאפיינים דמוגרפיים של הזכאים
22	תוחלת חיים של זכאים ונדחים
26	תשלומי הענף
28	סיכום

מימצאים עיקריים

מהפעלת החוק עד דצמבר 1991 כ-124,000 תביעות נקלטו כמערכת. הטיפול בהן כלל: בדיקה בסניפים, ביצוע מבחני תלות על ידי אחיות בריאות הציבור, קביעת הזכאות, הכנת תוכניות הטיפול בשדה על ידי עובדים מטפלים ודיון בוועדות המקומיות, קביעת תוכניות טיפול, קשירת קשרים עם ספקי שירותים, פיקוח ומעקב אחר אספקת שירותי סיעוד.

- כ-95,000 קשישים פנו עד דצמבר 1991 בתביעה לגמלה, כ-16,500 תובעים פנו בתקופה שבין אפריל 1991 עד דצמבר 1991.

- שיעור התביעות החוזרות מכל התביעות הגיע כמעט לשליש בסוף 1991.

- 46% מההחלטות בשאלת אישור או דחית התביעה (כולל תביעות חוזרות) היו אישורי זכאות.

- זכאותם של 81% מהקשישים אושרה אך ורק על פי מספר הנקודות שצברו במבחן התלות (ADL). 7% אושרו כזכאים אך ורק בגין שתי נקודות נוספות כבודדים. 3% נמצאו זכאים רק בשל הצורך בהשגחה. זכאותן של שאר הקשישים אושרה על סמך צירוף המרכיבים הללו.

- סיבת 91% מהדחיות היתה אי עמידתו של התובע בקריטריון המוגבלות. שיעור הדחיות בגין הכנסה היה 1% כלכד. יתר הדחיות נבעו מאי עמידה כתנאים מקדמיים.

- גמלה ברמה הנמוכה אושרה לכ-77% מהזכאים, ואילו גמלה ברמה הגבוהה אושרה ל-23%.

- בסוף 1991 ל-96% מהזכאים נמצאו שירותים, פחות מ-0.5% קיבלו גמלה כספית והשאר סרבו לקבל את השירותים שהועדה המקומית הציעה להם.

- במהלך 1991 ל-75% מהזכאים נקבע שתוכנית הטיפול תכלול טיפול אישי בלבד, ל-16% נקבע טיפול אישי ושירותים נוספים ול-8% תוכנית הטיפול כללה גם שירותים במרכז יום.
- מחצית מהזכאים קיבלו את השירותים מארגון פרטי, שליש ממש"ב, והיתר מעמותות ציבוריות.
- העברת תשלומים למימון חוק סיעוד בתקופה שבין אפריל 1991 לדצמבר 1991 עמדה על 214 מליון ש"ח. סכום זה כלל תשלום עבור גמלאות, העברה לגורמי חוץ, פיתוח שירותים, ותוספת למיטות במוסדות.

קביעת הזכאות

תביעות, החלטות ורמת זכאות

מיום הפעלת חוק סיעוד באפריל 1988 עד דצמבר 1991, טיפלה המערכת ב-123,994 תביעות שהוגשו על ידי 95,293 קשישים אשר פנו במהלך תקופה זו למוסד לביטוח לאומי בבקשה לקבלת גמלת סיעוד. 36,000 קשישים פנו בשנה הראשונה, 23,300 בשנה השניה, כ-19,400 בשנה השלישית וכ-16,500 בשנה הרביעית (עד דצמבר). אין להצביע על מגמה של ירידה במספר התביעות והסיבה היא משקל האנשים אשר תובעים פעם שניה ויותר. משקל התביעות החוזרות המשיך לעלות במהלך 1991. בסוף שנת 1991, שליש מכל התביעות הן תביעות חוזרות. בשנה הרביעית טפלה המערכת במוצע ב-2,752 תביעות בחודש וזאת לעומת ממוצע של 2,311 תביעות לחודש, בתקופה שבין אפריל 1990 למרץ 1991.

בתקופה המדווחת התקבלו על ידי פקידי התביעות בסניפים 23,531 החלטות לגבי זכאות או דחית התביעה (מדובר גם בתביעות אשר הוגשו לפני אפריל 1991). כממוצע 46.4% היו החלטות על זכאות, וזאת בהשוואה לשיעור אישורי הזכאות שניתנו בשנה השלישית, 47.3%, ובשנה השניה, 48.3%. יש לציין שבניגוד לשנים הקודמות שבהן שיעור אישורי הזכאות לתביעות החוזרות היו בשיעור גבוה יותר מאשר לתביעות החדשות בשנת 1991. אישורי הזכאות לתביעות החוזרות היו בשיעור דומה לזה של התביעות החדשות (46.4 ו-46.8). יתכן שהדבר מצביע על כך שאנשים תובעים פעם נוספת לא רק בשל החמרה במצב אלא גם מתוך תקווה לעבור את סף הזכאות בניסיון תביעה נוסף.

1. המונח תביעות מתייחס לתביעות מנהליות בעוד שהמונח תובעים מתייחס למספר קשישים נטו שפנו. חלק מהקשישים פנו בתביעה חוזרת לאחר דחיה ולכן מספר התביעות גדול ממספר התובעים.

לוח מס. 1 - תביעות, החלטות על זכאות והחלטת ועדה, לפי חודש הגשת התביעה
(מאפריל 1991 - עד דצמבר 1991)

חודש	סך כל התביעות*		תביעות חוזרות	סך כל	אישורי זכאות	סך כל**
	מספרים	אחוזים				
אפר' 88-מרץ 89	41,019	100.0	8.8	36,895	56.8	19,570
אפר' 89-מרץ 90	30,475	100.0	23.4	30,306	48.3	14,249
אפר' 90-מרץ 91	27,734	100.0	30.0	27,598	47.3	12,297
אפר' - דצמבר #91	24,766	100.0	33.3	23,531	46.4	10,082
אפריל	2,443	9.9	32.5	2,069	49.8	957
מאי	2,700	10.9	31.1	2,668	46.6	1,063
יוני	2,871	11.6	32.6	2,562	45.1	1,197
יולי	2,966	12.0	34.1	3,157	44.4	1,237
אוגוסט	2,567	10.4	34.3	2,448	45.4	1,085
ספטמבר	1,412	5.7	32.4	1,469	45.5	751
אוקטובר	3,646	14.7	33.8	3,056	46.3	1,334
נובמבר	3,006	12.1	33.2	2,970	46.1	1,164
דצמבר	3,155	12.7	34.6	3,132	48.3	1,294

- * לוחות מס. 1 ו-2 מציגים נתונים המחייכים לתביעות חדשות בלבד, ז"א תביעות אשר הוגשו במהלך השנה הרביעית כולל תביעות חוזרות.
- ** כולל את כל החלטות הזכאות והדחיה שהתקבלו במשך התקופה המדוברת מתוך התביעות החדשות.
- *** כולל החלטות הועדה שהתקבלו לגבי זכאים גם אם תביעתם הוגשה לקראת סוף השנה הקודמת.
- # 9 חודשים בלבד.

לוח מס. 2 מציג מספר מדדי תפוקה חשובים בסניפים, כמו מספר התביעות, מספר החלטות, ושיעורי הזכאות. באופן כללי, זפוסית התביעה ושיעורי זכאות דומים מאד לאלה של השנה השלישית בביצוע החוק. כפי שצוין כבר (סקר מס' 80), שיעורי הזכאות מושפעים בעיקר מהרכב הדמוגרפי של האוכלוסייה. סניף בו משקלם של קשישים בני 80 ומעלה נמוך יותר מסניפים אחרים, שיעור הזכאות בו יהיה נמוך: לדוגמא סניפי באר שבע וכפר סבא.

השוואת שיעורי הזכאות מהפעלת החוק ועד דצמבר 91 מורה על ירידה, אמנם קטנה אך קבועה בשיעורי הזכאות. לא ברור האם ירידה זו תמשך או תחול התייצבות בעתיד הקרוב. יתכן שהפירסום וכן המעורבות הרבה של השירותים המקצועיים בהפעלת החוק הביאו להרחבת מעגל הפונים לקבוצה שאינה עונה על הקריטריונים של חוקי ביטוח סיעוד.

בולטים הבדלים גדולים ביחס למשקל התביעות החוזרות בסניפים, אם כי שוב נשמר באופן כללי היחס בין הסניפים. כאמור, היתה עליה מ-24.3% ב-1989 ל-33.3% ב-1991 באחוז התביעות החוזרות מסך כל התביעות. במספר סניפים משקל זה עלה על שליש מכל התביעות: נצרת, חדרה, נתניה, פתח תקוה, רמלה, ובאר שבע. לא ברור מדוע שיעור התביעות החוזרות נשאר נמוך יחסית במספר סניפים, ובאחרים הוא גבוה מהמוצע, ויש מקום לבחון את הסיבות להבדלים אלה.

שיעור הדחיה לגמלת סיעוד עמד בשנת 1991 על 53.6% וזאת כהשוואה ל-52.9% דחיה בשנה השלישית ו-51.7% בשנה השנייה. כמובן ששיעורי הדחיה בסניפים השונים משלימים את ההבדלים שהוזכרו לעיל כהקשר לשיעורי הזכאות. יש להזכיר שהתפלגות סיבות הדחיה בשנת 1991 (העדר תנאים מקדמים, אי עמידה במבחן הכנסות ואי עמידה במבחן תלות) זהים לחלוטין לאלה של השנה הראשונה והשנה השנייה. ב-91% הדחיה נקבעה בשל אי-עמידה בניקוד המינימלי הנדרש במבחן התלות. ב-9% נוספים הדחיה נקבעה בשל היעדר תנאים מקדמיים (גיל נמוך, חוסר תקופת אכשרה או מגורים במוסד סיעודי) ורק 1% נדחו בשל הכנסות הגבוהות מהמותר בתקנות.

לוח מס. 2 - תביעות, אישורי זכאות והחלטות ועדה, לפי סניף

החלטות ועדה		אישורי	תביעות		
		זכאות	חוזרות		
***		כאחוז	כאחוז		
דיונים	דיונים	מכל	מכל	מספר*	סניף
חוזרים	ראשוניים	התביעות	התביעות	תביעות	
					סך הכל
**	19,520	56.8	8.8	14,019	3.89-4.88
**	14,249	48.3	24.3	30,475	3.90-4.89
11,022	12,322	47.3	30.0	27,734	3.91-4.90
9,087	10,082	46.4	33.3	24,766	12.91-4.91
165	243	46.6	29.2	569	טכריה
173	365	52.2	33.2	754	עפולה
147	348	40.1	37.8	980	נצרת
220	316	37.3	35.5	978	נהריה
416	490	49.3	35.0	1,116	קריות
644	740	49.1	32.1	1,769	חיפה
133	356	38.3	40.7	1,010	חדרה
754	599	49.2	34.3	1,296	נתניה
320	352	40.2	35.9	979	כפר סבא
789	510	46.4	39.6	1,195	פתח תקוה
287	309	41.2	38.3	792	רמלה
833	1,140	43.7	35.4	3,148	רחובות
859	1,131	51.8	25.7	2,555	תל אביב
1,201	1,029	48.4	30.8	2,541	יפו
781	975	49.8	27.3	2,214	רמת גן
951	775	54.0	31.0	1,549	ירושלים
417	404	35.7	40.3	1,321	באר שבע

* ראה הערות ללוח מס. 1.

** המידע אינו זמין לשנה זו.

*** דיונים לצורך שינויים בתכנית השירותים עקב בקשות הזכאי, העובדים המקצועיים או עקב שינוי בזכאות.

במהלך התקופה המדווחת קיבלו חברי הועדות המקומיות 10,082 החלטות ראשונות המתייחסות לסוג הגמלה לזכאי (שירותים או גמלת כסף), סוגי השירותים אשר ינתנו, ומעקב אחר מתן השירותים². נממוצע התקבלו 1,120 החלטות מסוג זה בחודש. יש להדגיש שהירידה במספר ההחלטות בהשוואה לשנה השלישית (מ-12,322 ל-10,082) איננה מעידה על ירידה בהיקף העבודה של הועדות מאחר והועדות עסוקות יותר ויותר בשינויים, התאמות, דיונים חוזרים בתוכניות הקיימות, וכן בביצוע פיקוח ובקרה אחר מתן השירותים.

מספר הדיונים החוזרים בועדות הגיעה ל-9,087 ולכן משקלם דומה לזה של הדיונים הראשונים. במספר סניפים, מספר ההחלטות החוזרות עולה על מספר ההחלטות הראשונות בועדות.

במהלך השנה השלישית, 12,121 קשישים נקבעו כזכאים לגמלת סיעוד (כולל קשישים שהגישו תביעה עד מרץ 1991 ותהליך הטיפול בהם הסתיים בסוף השנה הרביעית).

לוח מס. 3 - זכאים לפי רמת הגמלה - ממוצע חודשי לשנים 1989, 1991 (אחוזים)

שנה	מספר אחוז	רמת גמלה			
		*50%	*75%	100%	150%
**1988/89	100 16,687	1.1	0.6	70.6	27.6
1989/90	100 21,360	1.1	0.7	72.7	25.5
1990/91	100 27,685	1.2	0.7	74.6	23.5
#1991	100 31,501	1.4	0.7	75.5	22.4

* זכאים שגמלתם הופחתה בשל מבחן הכנסות.

** בסוף השנה.

לחשעה חודשים בלבד.

2. מתייחס להחלטה הראשונה לכל זכאי ואינו כולל דיונים והחלטות חוזרות.

לוח מס. 3 מורה על השינויים בהתפלגות רמות הזכאות בשלושת השנים הראשונות להפעלת החוק. בולטת עליה עקבית בשיעור הזכאים לגמלה הנמוכה (מ-71.7% בשנה הראשונה ל-76.9% בסוף 1991 וירידה בשיעור הזכאים לגמלה המוגדלת (מ-28.2% בשנה הראשונה ל-23.1%). שינויים אלה משקפים את המאפיינים התפקודיים של הזכאים החדשים. מגמה זו של ירידה בשיעור הזכאים ברמה הגבוהה צפויה לחמשך עוד שנים אחדות, עד אשר התפלגות רמות הזכאות תשקף את מצבת הזכאים ללא משקל יתר של הזכאים המוגבלים ביותר שנכנסו בשנה הראשונה להפעלת חוק סיעוד.

הערכת התלות ומרכיביה

ההחלטה לאשר תביעה לגמלת סיעוד או לדחותה, נקבעת בתום תהליך בן שני שלבים. בשלב הראשון נבדקים כאמור תנאי הזכאות המקדמיים ובשלב השני נקבעת מידת תלותו של התובע באחרים. אחיות בריאות הציבור מבצעות את מבחני התלות ומציינות את דרגת התלות. רמת הזכאות נקבעת על פי הציון המצטבר מתוצאות מבחן התלות (תפקוד אישי בבית) ובאם נקבע שקיים צורך בהשגחה מתמדת של אדם נוסף. לתובעים המתגוררים בגפם ואשר קיבלו במבחן התלות לפחות 2 נקודות מוענקות להם 2 נקודות נוספות לציון הסופי.

תובע זכאי לגימלת סיעוד כאשר הוא עובר את סף הזכאות, כלומר צובר לפחות 2.5 נקודות לפי אחת האפשרויות המפורטות בהמשך.

1. ציונו במבחן התלות לפחות 2.5 נקודות, לא כולל הזדקקות להשגחה.
2. ציונו במבחן התלות - 2 נקודות, אך הוא גר בגפו ומגיעות לו 2 נקודות נוספות. לא כולל ניקוד בהשגחה.
3. ציונו במבחן התלות לפחות 2.5 נקודות ויש גם צורך בהשגחה.
4. ציונו במבחן תלות נמוך מ-2.5 נקודות, אך הוא זקוק להשגחה מתמדת (6.5 נקודות).

מהלוח עולה כי בשנת 1991 ל-81% מהזכאים אושרה הגימלה בגין ציונים במבחן התלות בלבד (ADL). 9% נוספים אושרו כזכאים לאחר תוספת 2 הנקודות הניתנות לבודד. רק ל-3% שציונם במבחן התלות היה קטן מ-2.5 נקודות אושרה הזכאות בגין הצורך בהשגחה בלבד. התפלגות הזכאים בשלושת הקבוצות הנ"ל דמתה לזו שבשנה הקודמת. המרכיב שבו חל שינוי במהלך התקופה היה בשיעור הזכאים שקיבלו לפחות 2.5 נקודות במבחן התלות, ונמצאו

זכאים לתוספת של 6.5 נקודות עבור הצורך בהשגחה. מתברר ש-7% בשנה השלישית והרביעית לעומת 9% בשנה השניה ו-14% בשנה הראשונה נכללו בקבוצה זו.

לוח מס. 4 - התפלגות הזכאים, מרכיבי הזכאות - 1988, 1989, 1990

מרכיב הזכאות המכריע				סה"כ זכאים*		שנה
מבחן תלות פחות מ-2.5 נקודות	מבחן תלות לפחות 2.5 נקודות;	מבחן תלות 2 נקודות; ו-2 נקודות תוספות לבודד	מבחן תלות: לפחות 2.5 נקודות	מספר	אחוז**	
4	14	7	75	100	20,966	1988/89
3	9	9	79	100	16,514	1989/90
3	7	9	81	100	14,279	1990/91
3	7	9	81	100	12,121	#1991

לחשנה חודשים בלבד.

* כולל זכאים שהגישו את תביעתם בשנה הקודמת.

מגמת הירידה בסך כל הזכאים שקיבלו 6.5 נקודות עבור הצורך בהשגחה המשיכה: בשנה הראשונה השיעור היה 18% מן הזכאים, בשנה השניה 13% ובשנה השלישית 10%. הסיבה העיקרית להבדל זה קשורה לירידה בשיעורם של התובעים נמצב תפקודי קשה, ו/או גיבוש סטנדרטים ברורים יותר ביחס לקביעת הצורך בהשגחה, כתוצאה מהצטברות הנסיון המקצועי בתחום.

התפלגות ציוני הערכת תלות

התפלגות הציונים במבחן התלות והציון הכללי בשנת 1991, דומה מאוד להתפלגות הציונים בשנים הקודמות (לוח מס. 5).

16.2% מהתובעים שנבדקו קיבלו ציון 0 במבחן התלות. מן הלוח עולה שגם בשנה הרביעית על סף זכאות (2 נקודות) נשאר רק אחוז זעום מן התובעים (3.6%) וזאת לאחר הענקת שתי נקודות לבודד. אולם לאור שכיחותם הגבוהה, יחסית (13.4%), של התובעים שקיבלו 2.5 נקודות במבחן התלות, כלומר את מספר הנקודות המזכה בגמלה, ולאור שכיחותם הגבוהה, יחסית, של התובעים המתגוררים בגפם שקיבלו 2 נקודות כציון כללי, נערך מנהל המחקר לבחון תופעה זו שבה דפוס התפלגות הציונים חוזר על עצמו כבר שלוש שנים.

בחינת ציוני הערכת התלות מורה, שמלבד ריכוז תובעים סביב הנקודות המזכות בגמלה, קיימת התפלגות על פני כל טווח הציונים. מכאן שחלק מהתובעים זכאים ל-100% גמלה בשל הניקוד המינימאלי (2.5 נקודות), אך שיעור לא מבוטל מהתובעים זכאים אף הם ל-100% גימלה אולם קיבלו את הציונים הגבוהים של 5.5-6.0 נקודות. נוצר עוות מסויים בין הזכאים לאותה רמת גמלה, ואשר נמצאים ברמות מוגבלות שונות, כלומר ברמות שונות של הזדקקות לסיוע.

לוח מס. 5 - התובעים* לפי ציוני מבחן התלות ולפי הציון הכללי (אחוזים)

תובעים המתגוררים בגפם		כלל התובעים		נ י ק ו ד
ציון כללי **	מבחן התלות (ADL) בלבד	ציון כללי **	מבחן התלות (ADL) בלבד	
8,934	8,934	19,943	19,943	אפר' 91-דצ' 91
100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ אחוזים
17.3	17.5	16.1	16.2	0
12.4	12.5	11.0	11.2	0.5
10.3	10.7	9.1	9.4	1.0
7.4	7.8	7.2	7.6	1.5
***2.0	12.7	3.6	9.2	2.0
4.9	13.7	8.8	13.4	2.5
2.5	6.9	5.4	7.8	3.0
2.3	4.2	4.5	5.7	3.5
11.5	2.8	8.5	4.3	4.0
9.8	3.1	7.0	3.9	4.5
5.2	1.9	4.4	3.0	5.0
2.4	1.3	2.3	1.9	5.5
1.9	1.1	1.7	1.4	6.0
2.1	1.3	2.1	1.7	6.5
1.3	0.8	1.3	1.0	7.0
1.1	0.7	1.2	0.9	7.5
1.1	1.0	1.5	1.3	8.0
4.5	--	4.2	--	8.5+

- * כולל תובעים שנערך עבורם מבחן חלות. לא כולל תובעים שנפטרו לפני ביצוע מבחן חלות, ותובעים שנדחו בשל חנאים מקדמיים. תביעות חוזרות נכללו פעם אחת בלבד.
- ** כולל הניקוד לבוודים ולצורך בהשגחה.
- *** קבוצה זו כוללת תובעים שדיווחו על כך שמתגוררים לבד אולם מצב זה לא זוכה לניקוד כבודד עפ"י הנוהלים.

החלטות הוועדות המקומיות

קביעת סוג הגמלה

בסוף שנת הביצוע הרביעית (דצמבר 1991) הגיע מספר הזכאים לגימלת סיעוד לפי החלטת ועדה מקומית ל-34,205. שיעור הזכאים שנמצאו זכאים לשירותים בעין עלה ל-97%, והדבר מעיד על המשך הצלחת הוועדות למצוא מענה לצורכי הזכאים. מספר הזכאים המקבלים גמלה כספית ירד מ-188 בסוף השנה הראשונה ל-114 בסוף 1991. יש לציין לחיוב את העובדה שרק לקומץ קטן של זכאים המתגוררים לבד לא נמצא פתרון באמצעות שירותים זמינים - 5 כסה"כ. מדובר כאן במצבים זמניים, שמוצאים את פתרונם תוך חודש או חודשיים. 1,017 זכאים סירבו לקבל את השירותים שהוועדה המקומית הציעה להם, ולכן לא קיבלו גימלת סיעוד. אך למרות שמספרם האבסולוטי של המסרבים זהה לזה של השנה הקודמת, שיעורם בכלל המקבלים ירד מ-3.5% ל-3%.

לוח מס. 6 - צורת התשלום למקבלי גמלת סיעוד, סוף שנת תקציב 1988/89 - 1991

הפסקה זמנית	מסרבים לקבל גמלה	נמצאו להם שירותים זמינים	מקבלי גמלה		זכאים	שנה
			כסף	שירותים		
מרץ 1989						
30	732	24	188	16,090	17,064	מספרים
*	4.3	*	1.1	94.6	100.0	אחוזים
מרץ 1990						
64	913	9	143	22,799	23,928	מספרים
*	3.8	*	0.6	95.6	100.0	אחוזים
מרץ 1991						
22	1,040	9	130	28,746	29,947	מספרים
*	3.5	*	*	96.5	100.0	אחוזים
דצמבר 1991						
8	1,017	5	114	33,061	34,205	מספרים
*	3.0	*	*	97.0	100.0	אחוזים

* פחות מ-0.5%

תוכניות טיפול ועלותן

תוכניות הטיפול שנקבעו בוועדות המקומיות כמהלך השנה הנסקרת היו דומות לאלו שנקבעו בשנה הקודמת. סקירת תוכניות הטיפול מורה שרוב רובן (75%) היו מתן טיפול אישי בלבד בבית הזכאי. תוכניותיהם של 15% מהזכאים כללה טיפול אישי בבית וכן שירות נלווה, דוגמת מוצרי ספיגה או כביסה. ל-8% מן הזכאים (לעומת 7% בשנה הקודמת) נקבע, שכל תוכנית הטיפול (3%) או חלק ממנה (5%) יבוצעו במרכז יום. ל-2% נוספים נקבעו צירופים אחרים מתוך סל השירותים, בעיקר מתן מוצרי ספיגה כשירות בלעדי, כביסה, וכו'. מכאן ש-95% מהזכאים קבלו טיפול אישי בבית ומתוכם ל-20% נקבעו שירותים נלווים.

לוח מס. 7 - תוכניות טיפול, לפי רמת הגמלה, אפריל 1991 - דצמבר 1991

סוג תוכנית	סה"כ	50%	75%	100%	150%
סה"כ - מספרים	*13,766	258	119	9,628	3,761
אחוזים	100	100	100	100	100
טיפול אישי בבית בלבד	75	88	70	81	55
טיפול במרכז יום בלבד	3	5	8	3	4
טיפול בבית ובמרכז יום	5	2	2	6	4
טיפול בבית ושירותים נוספים	15	2	12	9	34
אחר	2	3	8	1	3

* כולל תוכניות טיפול אחרונות שנקבעו לחובעים שנאוחסו נקבעה מ-4/91 ל-12/91.

ניתן להצביע על קשר בין מאפייני תוכנית הטיפול ורמת הגמלה. סל שירותים לזכאים ל-100% גמלה מורכב ב-86% מטיפול אישי בלבד (מדובר בתוכנית הכוללת בד"כ גם עבודות בית קלות). לעומת זאת רק 62% מתוכניות הטיפול לזכאים ברמה המוגדלת כוללים טיפול אישי בלבד, והיתר נהנים מצרופים אחרים בעיקר טיפול אישי ומוצר ספיגה. יש גם להצביע על כך ששיעור הקשישים הזכאים ל-150% גימלה ומקבלים את כל השירותים במרכז-יום גבוה מהשיעור בקרב הזכאים ל-100%.

לוח מס. 8 - מקבלי שירותים, שעות שירות ועלותן*, בחודשים נבחרים

עלות ממוצעת לשעת שירות (ש"ח)	מספר שעות ממוצע בחודש למקבל	עלות ממוצעת למקבל בחודש (ש"ח)	עלות בחודש (אלפי ש"ח)	סך כל שעות השירות בחודש	סך כל המקבלים	סוג השירות
מרץ 1991						
					26,336	מספר מקבלים
14.9	44.3	658	16,717	1,125,221	25,414	טיפול אישי**
--	--	456	682	--	1,496	מרכז יום
--	--	176	422	--	2,392	מוצרי ספיגה***
--	--	56	27	--	464	מכנסה ואחר
דצמבר 1991						
					31,493	מספר מקבלים
15.9	46.7	744	21,830	1,369,800	30,659	טיפול אישי**
--	--	531	1,039	--	1,978	מרכז יום
--	--	195	479	--	2,678	מוצרי ספיגה***
--	--	59	29.9	--	501	מכנסה ואחר

* על פי אישורי החשלוט במערכת ניתן היה לקבל יוחר משירות אחד, לכן מספר המקבלים קטן מסכום המקבלים לפי שירות.

** טיפול אישי כולל גם עבודות בית קלות.

*** אי אפשר לקבל נחונים אחידים על מוצרי הספיגה בגלל מספרן השונה של יחידות החיתולים בתבילה, או על מספר הנביסות, ולכן אין נתונים על מספר היחידות המסופקות בחודש.

לוח מס. 8 מציג את מקבלי השירותים בשני מועדים, לפי סוג השירות והעלות הממוצעת למקבל. אפשר לראות, שהשירות העיקרי הניתן אכן היה טיפול אישי. הוא סופק בחודש דצמבר 1991 ל-30,659 מקבלים, של 744 ש"ח לחודש למקבל. בממוצע ניתנו למקבל 46.7 שעות טיפול אישי בחודש, בעלות ממוצעת של 15.9 ש"ח לשעת טיפול.

בחודש דצמבר 1991 מספר האנשים שקיבלו טיפול אישי היה 30,659, גידול בן 21% מאז מרץ 1991. העלות לחודש גדלה ב-31%. חשוב לציין שהמערכת מצליחה לשמור על כך שלא תהיה שחיקה במספר שעות טיפול לזכאים (46.7 שעות טיפול ממוצע בדצמבר לעומת 44.3 שעות טיפול ממוצע במרץ).

ספקי שירותים

השירותים הניתנים מכוח חוק ביטוח סיעוד מסופקים כאמצעות ארגונים רשמיים המוכרים על ידי משרד העבודה והרווחה כספקי שירותים מורשים, ועל פי חוזה שנערך בין ארגון ספקי השירות למוסד לביטוח לאומי. ההחלטה להיעזר בארגונים ולא להעסיק עובדים פרטיים נועדה למנוע יצירת יחסי עובד-מעביד בין המוסד לביטוח לאומי לבין אלפי נותני השירותים הפרטיים ברחבי הארץ. ספק שירות יכול להיות ארגון ציבורי בלא מטרות רווח, כגון מט"ב או מרכז יום, וארגון פרטי הפועל כארגון עסקי. לצורך מתן שירותים במסגרת חוק ביטוח סיעוד גם הקיבוצים נחשבים ארגונים מספקי שירותים. בסוף שנת 1991 מספרון עמד על כ-200. מאחר והצע החכרות עלה על הצורך, הוחלט על ידי מפעילי החוק להפסיק התקשרויות חדשות בין סניפי המוסד וחכרות נותנות שירותים.

התפלגות מקבלי השירות לפי סוג ספק השירות נחודש דצמבר 1991 (ר' לוח מס. 9) מעידה, שמחצית הזכאים (51%) קיבלו את השירותים מארגון פרטי. כמעט שליש (30.2%) קיבלו אותם מארגון מט"ב, 16.9% מעמותות ציבוריות אחרות, ו-2% באמצעות קיבוצים המוכרים כנותני שירותים.

התפלגות דומה נמצאה גם מבחינת מספר שעות השירות שניתנו ומבחינת סכום התשלומים. אפשר לסכם שכמות השירותים המסופקים במסגרת החוק מתחלקים באופן שווה בין ארגונים פרטיים וציבוריים.

חשוב לציין שרוב ספקי שירותים מטפלים באוכלוסיות דומות לפחות בחלוקת רמת התפקוד בתוכה. דהיינו, מלבד בקיבוצים, יש אחוז דומה של מקבלי הגמלה ברמה גבוהה (150%) בכל סוג של ספקים, מבין הזכאים המקבלים את גמלה במסגרת הקיבוצים אחוז המקבלים את הגמלה המוגדלת מתקרב לכמעט מחצית, ויש אפילו עליה לאורך זמן בשיעור זה כאשר, בשנה הראשונה הגימלה נתנה ל-41% ובשנה השלישית ל-48%.

לוח מס. 9 - מקבלי שירותים, שעות שירות ועלות השירות, לפי ספק השירות
דצמבר 1991

תשלומים (ש"ח)		שעות שירות בחודש		מקבלים		ספק השירות
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
100.0	22,899,958	100.0	1,402,768	100	31,493	סה"כ
31.3	7,157,930	33.3	466,984	30.2	9,500	מט"ב
15.6	3,575,377	14.4	202,917	16.9	5,326	עמותה**
50.6	11,592,165	49.7	698,054	50.8	15,993***	ארגון פרטי***
2.5	574,486	2.6	34,814	2.1	674	קיבוץ/מושב

* מחייחס למקבלים שירות מכל מקור שהוא; זכאי המקבל שירות מיותר ממקור אחד נספר יותר מפעם אחת.

** עמותה כוללת מרכז-יום ו"הקדש".

*** כולל שוחפות.

סוג ספקים לפי סניפים

ניתן להצביע על הבדלים בהתפלגות סוג נותני שירות לפי סניף. יש להניח שהבדלים אלה משקפים את זמינות נותני השירותים במקום, סוג ההתנסות עם החברות (חיובי או שלילי) ומדיניות מקומית של הועדות המקצועיות.

לוח מס. 10 מורה שבסניפים מסוימים (תל אביב, ירושלים, כפר סבא, פתח תקוה) חלקן של החברות הפרטיות בין נותני השירותים עולה על הממוצע הארצי, ולעומת זה בסניפי טבריה, חדרה ועפולה רק שלושה מתוך עשרה זכאים מקבלים את השירות באמצעות חברה פרטית. בסניפי טבריה ועפולה, הקיבוצים והמושבים מספקים שירותים לשיעור משמעותי מהזכאים.

ענף סיעוד עורך מעקב מעמיק של בחירת סוג נותן השירות על ידי הועדות, אולם עד היום לא נמצאה דרך למסד את שיקולי הדעת המקומיים במסגרת קריטריונים ממוסדים וזאת מבלי לפגוע בחופש המקצועי שנתן המחוקק לחברי הועדות. חשוב לציין שעל פי ההנחיות של ענף סיעוד, הועדות עצמאיות להחליט על הזמנות שירות מנותני שירות על פי שיקול דעתן המקצועית, כאשר המגבלה היחידה היא שאת השירותים ניתן להזמין מתוך רשימת נותני השירות שאושרו על ידי משרד העבודה והרווחה.

לוח מס. 10 - מספר מקבלי שירותים לפי, סוג ספק שירותים וסניף ראשי
דצמבר 1991

סניף	מספר מקבלים*		סוג ספק שירותים		
	מספרים	אחוזים	מט"ב	עמותה	ארגון פרטי**
סה"כ	31,493	100	33	14	51
טבריה-צפת	732	100	56	5	25
עפולה	977	100	41	12	31
נצרת	1,319	100	13	33	54
נהריה	1,170	100	46	2	45
קריות	1,263	100	13	33	54
חיפה	2,176	100	17	26	58
חדרה	1,359	100	44	5	47
נתניה	1,037	100	33	30	34
כפר סבא	1,034	100	36	5	56
פתח תקוה	1,448	100	25	11	63
רמלה	917	100	53	12	34
רחובות	4,308	100	37	14	46
תל אביב	3,117	100	19	14	67
יפו	3,098	100	25	25	50
רמת גן	2,910	100	30	20	49
ירושלים	2,343	100	29	10	61
באר שבע	1,388	100	36	8	53

* זכאי המקבל שירות ממספר נותני שירות, נספר יותר מפעם אחת.

** כולל שותפות.

מאפיינים דמוגרפיים של הזכאים

בשנת 1991 סך כל אוכלוסיית הקשישים הרלוונטית בארץ (גברים מגיל 65 ונשים מגיל 60) גדלה בשנה ב-1.5%. שיעור הזכאים מבין האוכלוסייה הקשישה ממשיך לעלות, בעוד שבשנה השניה 4.4% מן האוכלוסייה הקשישה היה זכאי לסיעוד, בסוף 1991 שיעור זה עולה ל-6.2%. הרכב הזכאים מבחינת גיל נשאר כמו בשנה הקודמת, כאשר יותר ממחצית הזכאים הם בגיל 80 או יותר. מצב זה השתנה מהשנה הראשונה בה גיל החציון היה צעיר יותר. כמו בשנים הקודמות, שני שלישי מהזכאים הן נשים ושליש גברים. בשני המינים שיעור הזכאות עולה עם הגיל, ובמיוחד בגילאים 80 ומעלה.

לוח מס. 11 - התפלגות אוכלוסיית הזכאים בשנה הרביעית, לפי מין וגיל ובהשוואה
לאוכלוסיה הכללית
1991 (באחוזים)

זכאים כאחוז האוכלוסיה*	זכאים אחרי ועדה**	סה"כ* אוכלוסיה	מין וקבוצת גיל
סך הכל			
6.2	**31,504 100.0	507,300 100.0	סה"כ - מספרים אחוזים
1.0	2.7	16.6	64-60
1.9	9.0	28.8	69-65
4.7	14.9	19.5	74-70
6.9	20.8	18.6	79-75
15.2	26.2	10.7	84-80
28.2	26.3	5.8	85+
ג ב ר י ם			
5.0	9,595 100.0	190,800 100.0	סה"כ - מספרים אחוזים
0.8	5.6	34.6	69-65
3.0	14.0	23.5	74-70
4.6	20.3	22.1	79-75
10.6	27.5	13.1	84-80
24.1	32.6	6.8	85+
נ ש י ם			
6.9	21,910 100.0	316,500 100.0	סה"כ - מספרים אחוזים
1.0	3.9	26.5	64-60
2.9	10.6	25.2	69-65
6.2	15.3	17.2	74-70
8.8	21.0	16.5	79-75
19.1	25.6	9.3	84-80
31.3	23.5	5.2	85+

* השנתון הסטטיסטי לישראל, 1991, עבור האוכלוסייה 1990, הלשכה המרכזית
לסטטיסטיקה. יש לקחת בחשבון שבחישוב שיעור הזכאים מהאוכלוסיה הכללית נלקחו נתוני סיעור
ל-1991.

** ממוצע מספר הזכאים לאחר החלטת הועדה המקומית בשנה הרביעית.

תוחלת חיים של זכאים ונדחים

בלוח מס. 12 מוצגים האחוזים של זכאים ונדחים אשר נשארו בחיים אחרי שנה, שנתיים שלש וארבע שנים מקביעת היותם זכאים לגימלת סיעוד. בשל גילו הגבוה של הזכאי הממוצע, תוחלת חייו היא שנים אחדות בלבד, ולכן שלש שנים הוא זמן מספיק להתחיל ולמדוד את ההישרדות בחיים של זכאי סיעוד. הזכאים בלוח מחולקים לפי שתי הרמות העיקריות של הזכאות.

מבין אלה אשר היו זכאים בשנת 1988/89, 77% נשארו בחיים אחרי שנה אחת, 61.9% נשארו בחיים לאחר שנתיים, 50.2% אחרי שלש שנים ו-41.8% אחרי ארבע שנים. דהיינו, 2 מתוך 5 זכאים בשנת 1988/89 עדיין בחיים לאחר ארבע שנים. דפוס זה חוזר על עצמו גם בשנים שלאחר מכן.

בניתוח הישרדות בחיים לפי רמת הזכאות, יש פער גדול בין הזכאים בשתי הרמות. דבר זה מעיד על ההבדלים המשמעותיים בין הגיל והמצב הכריאותי בשתי הקבוצות. בקרב זכאים ברמה הגבוהה, כמחציתם (50.5%) נפטרים תוך 24 חודשים מיום קביעת הזכאות, בעוד שבין הזכאים ל-100% גימלה, שני שליש (67%) נשארים בחיים לאחר 24 חודשים.

לוח 12 - נשאים בחיים מכין התובעים לגימלת סיעוד
לפי זכאים ונדחים*

אחוז הנשאים בחיים אחרי:				סה"כ אנשים כמהלך השנה	שנה בה היתה החלטה הראשונה**
4 שנים	3 שנים	שנתיים	שנה		
סך כל התובעים					
49.2	57.0	67.2	79.8	34,794	1988/89
#	61.3	69.0	79.7	24,103	1989/90
#	#	70.9	79.8	19,962	1990/91
#	#	#	80.9	16,171	***1991
נדחים בלבד***					
60.6	67.4	75.4	84.2	13,701	1988/89
#	71.2	77.0	83.4	9,531	1989/90
#	#	80.6	85.4	7,379	1990/91
#	#	#	86.8	5,543	1991
סך כל הזכאים					
41.8	50.2	61.9	77.0	21,093	1988/89
#	54.9	63.8	77.3	14,572	1989/90
#	#	65.2	76.5	12,583	1990/91
#	3	#	77.9	10,628	1991
- זכאים ברמה 100%					
47.0	55.4	66.8	81.1	15,159	1988/89
#	58.7	67.4	80.3	11,601	1989/90
#	#	69.2	80.0	10,332	1990/91
#	#	#	80.5	8,882	1991
- זכאים ברמה 150%					
28.7	36.9	49.5	66.6	5,934	1988/89
#	40.3	49.6	65.3	2,971	1989/90
#	#	47.1	60.5	2,251	1990/91
#	#	#	64.7	1,746	1991

* משך הזמן בין תאריך הזכאות המוקדם ביותר ותאריך הפטירה.

** כולל אלה אשר נפטרו לפני החלטת הזכאות.

אינו דלבנטי.

*** תקופת אפריל-דצמבר 1991 בלבד.

מצב הנדחים טוב מזה של הזכאים. יותר משניים מתוך כל שלוש הנדחים מהשנה הראשונה עדיין בחיים לאחר 36 חדשים. שוב, כמו אצל הזכאים, זפוס ההשרדות של הנדחים בשנה השניה דומה לזה של השנה הראשונה.

לוח מס. 13 מציג את אחוז הנשארים בחיים מבין התובעים לגמלת סיעוד בשנת 1988/89, לפי קבוצות גיל ומצב זכאות.

הלוח מדגיש את הקשר שבין תוחלת חיי התובע לגמלת סיעוד לגילו ומצבו התפקודי.

כללית, אם 70% מבין הקשישים בקבוצת גיל 60-64 נשארו בחיים לאחר ארבע שנים, הרי בקבוצת גיל 85+ רק שליש נשארו בחיים לאחר תקופה זו.

בחשוואה בין נדחים לזכאים נמצא שתוחלת החיים בקרב הנדחים הצעירים הוא 75% לאחר ארבע שנים, ואילו בין הזכאים באותה קבוצת גיל השיעור מגיע ל-64%. החבדלים בין שתי הקבוצות הולכים וגדלים עד גיל 85 ואילו בקבוצת בני 85+ הפער בין נדחים לזכאים מצטמצם במידת מה.

לוח מס. 13 - נשארים בחיים מבין התובעים לגימלת סיעוד בשנת 1988/89
לפי גיל ומצב זכאות

אחוז הנשארים בחיים אחרי:				סה"כ אנשים במהלך השנה**	קבוצת גיל
4 שנים	3 שנים	שנתיים	שנה		
סך כל התובעים					
49.2	57.0	67.2	79.8	34,793	סה"כ
69.6	74.5	80.5	87.4	2,217	64-60
59.6	65.0	73.8	83.0	4,323	69-65
56.2	63.2	71.8	81.8	5,804	74-70
50.4	58.0	68.3	81.0	8,799	79-74
44.4	53.2	64.5	78.7	7,244	84-80
33.6	43.0	56.3	73.5	6,406	85+
נדחים בלבד					
60.6	67.4	75.4	84.2	13,701	סה"כ
75.0	79.1	84.3	89.6	1,213	64-60
69.5	74.9	80.6	88.0	1,947	69-65
66.7	72.8	78.6	85.9	2,433	74-70
60.4	67.9	76.0	84.6	3,563	79-74
55.1	63.0	72.7	82.2	2,632	84-80
43.2	51.6	63.6	77.3	1,913	85+
סך כל הזכאים					
41.8	50.2	61.9	77.0	21,092	סה"כ
63.7	69.5	76.3	84.9	1,004	64-60
51.3	58.6	68.2	78.7	2,376	69-65
48.6	56.2	66.8	78.8	3,371	74-70
23.6	51.3	63.0	78.5	5,236	79-74
38.2	47.6	59.8	76.6	4,612	84-80
29.5	39.4	53.1	71.9	4,493	85+

* על סמך פרק בין תאריך הזכאות המוקדמת ביותר ותאריך הפטירה.

** כולל אלה אשר נפטרו לפני החלטת הזכאות.

תשלומי הענף

התשלומים המבוצעים במסגרת חוק ביטוח סיעוד מיועדים כרובם הגדול למימון שירותי הסיעוד האישיים הניתנים לזכאים. אולם בהתחשב במצוקה הקיימת בתחום האשפוז הסיעודי וכן בצורך לפתח תשתית שרותים קהילתיים ומוסדיים, מוקצים מכספי החוק משאבים מסויימים גם למטרות אלה.

לגבי השתתפות באשפוז קשישים במוסדות סיעוד מוקצים לכל אחד מהמשרדים עבודה ורווחה ובריאות סכומים השווים ל-15% מאומדן הגביה השנתית לסיעוד.

לענין פיתוח תשתית שירותים, ההקצבה השנתית בשנת 1988/87 עד 1988/89 היתה בסך 20% מאומדן הגביה השנתית, ולאחר מכן בגובה 10% מאומדן הגביה השנתית.

שנת 1989/91 היתה השנה האחרונה בה היתה הקצבה בתחום הסיעודי בקהילה, אך שולם 1.9 מיליון ש"ח מההקצבה של שנים קודמות.

סה"כ ההוצאה במסגרת ענף סיעוד בתשעת החודשים האחרונים של 1991 הסתכמה בכ-214 מליון ש"ח, כ-178.5 מליון ש"ח מהם לתשלום הגימלאות האישיות (83% מסך הכל בתקציב), 22 מליון ש"ח למוסדות אשפוז, 8.7 מליון ש"ח לפיתוח שירותים, ובנוסף לסכומים אלה כ-5 מליון ש"ח היו הוצאות מנהליות לבצוע החוק הן על ידי המוסד לבטוח לאומי והן ע"י גורמי חוץ כגון קופ"ח משרד הכריאות ורשויות מקומיות.

לוח מס. 12 - העברת תשלומים למימון חוק ביטוח סיעוד*

שנה	סך הכל העלות (אלפי ש"ח)	גמלאות סיעוד		תשלום לגורמי חוץ**	פיתוח שירותים	קהילתיים***	מאושפזים כמוסדות	התייקרות	הפרשי שכר
		על חשבון המוסד	על חשבון האוצר						
1986	8,037	--	--	--	--	4,054	3,983	--	--
1987	17,160	357	--	--	1,237	10,449	5,117	--	--
1988	54,596	23,742	3,432	3,840	2,666	4,116	14,300	2,400	
1989	142,420	94,810	12,232	4,950	5,503	3,250	16,615	5,060	
1990	224,378	162,688	19,422	4,998	11,231	1,910	21,719	2,510	
	IV-XII								
1991	213,991	159,862	18,676	4,993	8,688	--	21,767		

* תשלומים בפועל, על פי דיווח מחלקת הנספים.

** תשלומים עבור העברת מבחני תלות והשתתפות בוועדות המקומיות.

*** מאז שנת 1988 ניהנת הקצאה מוקטנת למשרד העבודה והרווחה בלבד.

ס י כ ו ם

בתקופה שבין אפריל 91 לדצמבר 91 כ-16,500 קשישים פנו בפעם הראשונה בתביעה לקבלת גמלת סיעוד. אוכלוסית מקבלי שירותי סיעוד היא דינמית ומורכבת מזכאים חדשים, זכאים ותיקים ותובעים שנדחו בעבר ונמצאו זכאים בעקבות שינוי ברמת זכאותם. שליש מכלל התביעות בתקופה זו הן תביעות חוזרות.

השוואת שיעורי הזכאות מאפריל 88 עד דצמבר 91 מורה על ירידה עקבית (קטנה אומנם) בשעור הזכאות מתוך סה"כ התביעות. גם בהתפלגות הזכאים, ניתן להצביע על עליה קטנה בשיעור המקבלים את הקצבה הרגילה (100%) לעומת מקבלי קצבה מוגדלת.

אחד השינויים הכולטים שחלו מאז הפעלת החוק הוא בעילות לזכאות. החל משנה שלישית להפעלת החוק, רק לגבי זכאי אחד מתוך עשרה נקבע שהוא זקוק להשגחה מתמדת וזאת בהשוואה לשנה הראשונה שבה השיעור היה כמעט כפול. ממצא זה ניתן לזקוף כנראה לירידה הדרגתית בשעור הקשישים במצב תיפקודי ירוד ביותר (מאגר מהשנה הראשונה) ויתכן שיש יותר סטנדרטיזציה בקביעת הצורך להשגחה מתמדת.

כפי שהנתונים למעלה מראים, לא היתה ירידה בעומס המוטל על פקידי התביעות בסניפים ועל חברי הועדות המקומיות. חלק ניכר של עבודת הועדות מוקדש לשינויים והתאמות בתוכניות. למעשה לא היו כמעט זכאים אשר לא נמצאו להם שירותים מתאימים (מלבד 3% שסרבו לתוכנית המוצעת). בשנה הרביעית גדלה באופן משמעותי האופציה של מרכזי יום כמרכיב בסל השירותים, והגיע ל-8% מכלל תוכניות הטיפול.

מתן שירותי סיעוד כאמצעות אירגונים שונים בסניפים השונים, משקף את חלוקת השוק בין הסקטור הפרטי לסקטור הציבורי. מתברר שפלת השוק של מט"ב נשאר יציב מאז הפעלת החוק (כשליש). נראה שהחברות הפרטיות זמינות יותר בערים הגדולות מאשר בפריפריה, וחלקן בין נותני השירותים כאן

3. ה. שמיד וק. סבג "חקר תפקודם של ארגונים למען שירותי סיעוד" האוניברסיטה העברית בירושלים, אוקטובר 1990.

גדול יותר. ממצא זה מתאים לממצא ממחקרו של ד"ר ה. שמיד³, המצביע על נטיה לריכוזיות גאוגרפית של החברות הפרטיות לעומת נטיה לביזור במט"ב. בסוף דצמבר 1991 כמעט 32,000 קשישים מקבלים שירותי סיעוד באמצעות החוק. מאחר ורב רובם מקבלים את כל השירותים או את חלקם בבית, באמצעות מטפלת אישית, נקבע שיש חשיבות רבה להקצות משאבים להכשרת כח אדם מיומן, ולפתח כלים להערכת איכות העבודה של המטפלים. לצורך מטרה זו יזם הענף מימון תוכניות הכשרה בכל רחבי הארץ, ומכון ברוקדייל מנצע את הערכה מחקרית של חלק מתוכניות אלה.

ניתן לסכם אם כן שהמערכת לאחר שלב הקליטה וההתארגנות, פיתוח מערכת של בקרה ופיקוח, מפנה יותר ויותר משאבים לכיוון של פיתוח איכות השירות והתאמת סל השירותים לצרכים המשתנים של הקשישים.

ניתן להזמין פרסומים במוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון,
שד' ויצמן 13, ירושלים 91909, טל. (02)709579
